

SPRAVODAJ SLOVENSKEHO KLUBU CHOVATEĽOV RIDGEBACKOV

člen SPZ pod zástihou SKJ, člena FCI

DETSKÝ KÚTIK
novinka na
www.skchr.sk

www.skchr.sk

*zmena prístupového hesla,
nové heslo: **abeceda***

V ČÍSLE:

VII. Klubový deň v Piatrovej	1
Profil Doc. MVDr. Valenta Ledeckého, CSc.....	6
Chov RR na Slovensku - Kam sa uberieš? zamyslenie sa poradcu chovu	7
Blahoželáme šampiónom SKCHR	10
Bonitácia z 14.9.2002	10
VI. Špeciál na výstava SKCHR 2002	11
Národná výstava psov v Prešove	16
Genotypové vyjadrenie farby RR a niektoré kuriózne prípady	18
Ciele a metódy chovateľstva	21
Najčastejšie otázky okolo chovu ridgebackov Prečo sa rodi a RR aj bez ridge?	26

VEDENIE SLOVENSKÉHO KLUBU CHOVATEĽOV RIDGEBACKOV

- PREZIDENT:** **Monika Tušanová**
Liesková 5, 040 01 Košice
tel: 055/ 6749945
e-mail: monika@rhodesian-ridgeback.sk
- 1.VICEPREZIDENT:** **Ing. Ľubomír Hladký**
Majer 675, 913 38 Soblahov
tel: 0903/ 766630
e-mail: lubomirhladky@ps.g.sk
- 2.VICEPREZIDENT:** **Pavol Krč**
Trnavská 613, 906 32 Jablonica
tel: 0905/7 11351, 034/6583249 (privát - po 18.00 hod).
e-mail: aris@slovanet.sk
- EKONÓM KLUBU:** **Janka Brezová**
Žatevná 3, 040 01 Košice
tel: 055/ 6785523
- PRESEDA** **JUDr. Vladimír Michalík**
revíznej komisie: Slovenskej jednoty 36, 040 01 Košice
tel: 055/6333492
- Člen revíz.komisie:** **Martin Bagar**
Vrančovičova 39, 841 03 Bratislava
tel: 02/ 644 62 380, mob. 0905/ 707 057
e-mail: bagar@nextra.sk
- Člen revíz.komisie:** **Ing. Karol Hederling**
Michalská 7, 817 01 Bratislava
tel/fax 02/544 33 610, e-mail hedo@stonline.sk
- Poradcovia chovu:** **Adriana Friedrichová**
Tolstého 25, 040 01 Košice
tel: 055/ 63 33 407
e-mail: sgkeinf@sportgymke.sk
- Ing. Jaroslav Matyáš**
Inovecká 6, 953 01 Zlaté Moravce
tel: 037/6322166
- Ing. Alexandra Mičuchová**
Čižatice 16, 04447 Kecerovce
tel/fax : 055/6990372 (9-19.hod)
- Tajomník:** **Ing. Richard Tušan**
Liesková 5, 040 01 Košice
tel: 055/67 49945, tel/fax : 055/72.95581
email: skchr@rhodesian-ridgeback.sk

REDAKČIA KLUBOVÉHO SPRAVODAJA a INTERNETOVÝCH STRÁNOK

SKCHR, Liesková 5, 040 01 Košice, tel/fax: 055 / 729 55 81
e-mail: skchr@rhodesian-ridgeback.sk

BANKOVÉ SPOJENIE

Poštová banka Košice, názov účtu: SKCHR, číslo účtu: 20192812/6500

AUTORSKÉ PRÁVA VYHRADENÉ

Mili Ridgebackári!

Opäť sme zažili vy nikajúci víkend strávený v Piatrovej. Len neviem, komu sa viac páčil, či nám psovodom alebo našim RR miláčikom. Naša Asia vyzerala opäť veľmi šťastná. Účasť v agility a neskôr aj v coursingu jej padla veľmi dobre.

v al. Zároveň by som chcel poprosiť účastníkov coursingu, aby sa viac zúčastnili na personálnej výpomoci pánovi Bagarov i. Ide hlavne o kladkárov. Teraz prevládali hlavne deti do 10 rokov. Prax ukázala, že účasť dospeljších priniesie lepší spád a priebeh coursingu.

DOBRE STRÁŽENÝ GULÁŠ - foto: Monika Trštanová

Po organizačnej stránke dopadlo všetko veľmi dobre. Nepostrehli sme žiadne závažné nedostatky ani prešľapy. Nálada bola fantastická a naši štvornohí partneri boli naozaj šťastní. Teda aspoň tí, ktorí mohli byť pustení navonok.

Ešte by som sa chcel vyjadriť k coursingu. Pán Bagar každým jedným klubovým dňom má stále lepšie zvládnuté technické zabezpečenie. Ešte sa objavili nejaké technické nedostatky, ale aj na tých sa už určite pracuje. Mám na mysli lepšie sprevodovanie motocykla, ktorý našah-

Ďakujeme organizátorom klubového dňa za tento víkend.

P.S. Naša Asia už má svoju [www stránku](http://www.rrasinka.host.sk) [www.rrasinka.host.sk]. Radi by sme s Vami ridgebackármi viac komunikovali aj mimo klubových dní.

Ing. Peter Husarik a rodina
husarik@pobox.sk

Z atmosféry VII. Klubového dňa v Piatrovej ...

Už tradične výborný guláš a pivo

Rodina Lukačinova a "Adak"

Dňa 14. septembra sme sa v príjemnej rodinnej atmosfére chaty Piatrová zišli milovníci ridgebackov a športového využitia v poradí už siedmi krát.

Nechýbala dobrá nálada, detské súťaže, súťaž agility našich psíkov, Lure Coursing (tento krát sa behalo z zajacom) a navyše nám aj slniečko prišlo a vynahradiť predošlé upršané klubové dni.

V poobedňajších hodinách chovateľov potešila prednáška Doc. Igora Valockého, CSs. Na tému „Pohlavný cyklus súk a umelá inseminácia“.

Sponzorom Klubového dňa i výstavy bola firma PREMIUM plus, výhradný dovozca krmiva Eukanuba. Ďakujeme im za hodnotné darčeky, ktorých bolo naozaj dosť. Ušlo sa takmer pre každého a potešili najmä naše deti a psíkov.

Už teraz sa tešíme na **najbližší klubový deň**, ktorý pre Vás vedenie Slovenského klubu chovateľov ridgebackov naplánuje na 10. mája 2003.

Kalendár akcií a výstav SKCHR uverejníme v najbližšom čísle klubového spravodaja (1/2003), prípadne sledujte na www.skchr.sk.

Radka s Perlou pri nácviku agility

VÝSLEDKY SÚŤAŽE V AGILITY

Trieda "Baby" (od 3 - 6 mesiacov)

1. miesto: Amango z Tatianovho dvora (psovod: Monika Harmanová) 285 b /49 s
2. miesto: "PATY" Cs onkov ári Régens Carpatia (psovod: H. Buchnerová) 235 b /60 s

Trieda "Junior" (od 6 - 12 mesiacov)

1. miesto: Astor-G Okmis (psovod: Jozef Vandlík) 405 b /44 s
2. miesto: Aron Rodézia (psovod: Martin Mazáč) 355 b /59 s
3. miesto: Asia Rodézia (psovod: Husárik Peter) 300 b /39 s

Trieda "Ostatní" (od 12 mesiacov)

1. miesto: Bendy z Vrboveckého mlýna (psovod: Dana Nábělková) 490 b /21 s
2. miesto: "BOSS" - M'Khulu Baas Calibre (psovod: Kohoutková) 490 b /30 s
3. miesto: Canny Saranga (psovod: Petra Desátová) 490 b /31 s

CENA RIADITEĽA SÚŤAŽE

sučka Canny Saranga a maj: Petra Desátová

CENA ÚTECHY

Psík Asani Ranua a maj: Ingrid Souhradová

"Rhody"
Arat Wadaru's Kid
(maj: Souhradová)
získal cenu od Maťa
Baraga za najlepší
výkon v coursingu
na VII. Klubovom
dni v Piatrovej.

foto: Monika Tušanová

foto: Monika Tušanová

DETSKÝ KÚTIK
novinka aj na
www.skchr.sk

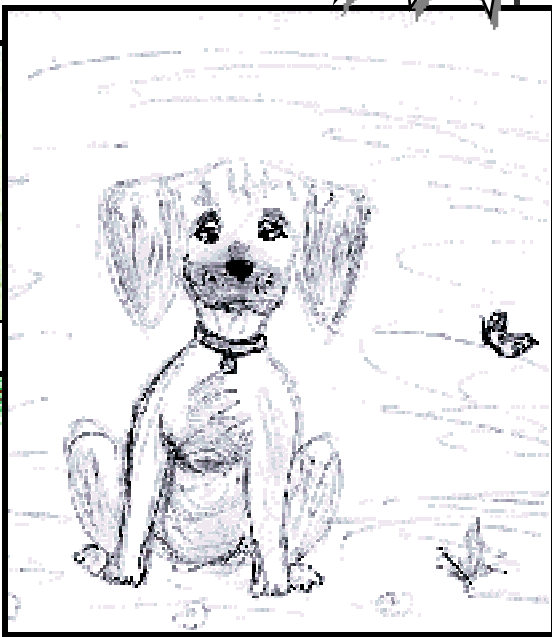
Rozžiarené detské oči a napätie pri vyhlásení najkrajších detských kresbičiek

II. miesto - Katka Hegyiová

III. Miesto - Lucka Souhradová

I. miesto - Petra Desátová

foto: Monika Ľiščanová

V poobedňajších hodinách sa pre chovateľov konala v salóniku chaty Piatrová prednáška Doc. Valockého

Host' VII. Klubového dňa - Doc. MVDr. Igor Valocký, CSc. - na tému: "POHLAVNÝ CYKLUS SÚKA A UMELÁ INSEMINÁCIA".

Vieš, viem, vieme?

Na našich pravidelných sobotných výchádzkach s priateľmi a našou touto časou už 5 člennou svorkou ridgebackov sme veľa krát preberali otázky skvalitnenia chovu ridgebackov. Veľa sme toho už našťastovo a cítime, že je potrebné niektoré veci zaviesť aj do praxe. Minulosť totiž ukázala, že nevedomosť spojená ešte aj s osobnou problematikou, (ako je závisť a zloba) hovoria silne proti kvalite dobrého chovu.

Téma skvalitnenia chovu sa následne preberala aj na zasadaniach SR K SKCHR. Vedenie klubu dospelo k záveru, že je potrebné získať si všetkých tých, ktorí sa chovom zaoberajú alebo sa v budúcnosti zaoberať plánujú a zvyšovať ich vedomostnú úroveň a informovanosť v odborných oblastiach ako sú chov, veterinárna medicína, výživa atď.

Veľká vďaka preto patrí **JUDr. Vladimírovi Michalíkovi**, ktorý zabezpečil našu prvú odbornú prednášku s **Doc. MVDr. Igorom Valockým, CSc.**, z katedry Pôrodnictva, gynekológie a andrológie UVL Košice, na

tému: **Pohlavný cyklus súka a umelá inseminácia.**

Prednáška sa konala v sobotu po ukončení Klubového dňa a zúčastnilo sa jej asi 40 vzdelávania sa a chcívych chovateľov. Myslím, že pre nás všetkých bola veľkým prínosom. Veď téma „kedy je ideálny deň na krytie mojej suky“ či „moderné metódy umelej inseminácie“ je pre nás chovateľov maximálne aktuálna.

Získali sme tie najnovšie informácie

- o moderných metódach stanovenia hladiny progesterónu počas pohlavného cyklu suky ako aj o možnosti zakúpenia tohto amerického setu „PREMATE OVULATION TIMING KIT“ (podrobnejšie informácie nájdete na www.escape.ca)
- o možnostiach vyšetrenia krvi na hladinu progesterónu v ľudských laboratóriách RIA,
- o možnostiach inseminácie semenom čerstvým, chladeným a hlbokom zmrazeným, atď.

Otázok a odpovedí bolo veľa. Každý totiž vie, kde ho topánka tlačí v tej - ktorej oblasti.

Ďalšia prednáška je naplánovaná v rámci najbližšieho klubového dňa v máji na tému opäť nanajvyš aktuálnu:

„Dysplázia bedrových kĺbov u psov“.

Tému nám príde prednášať Doc. MVDr.

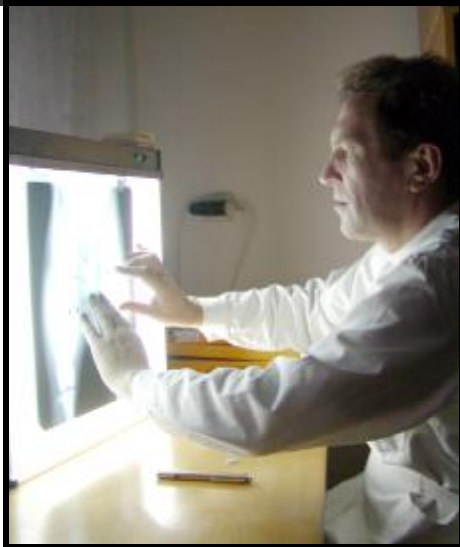
Valent Ledecký, CSc – vedúci katedry Chirurgie a ortopedie UVL Košice.

Už teraz viete, čo by ste potrebovali čo sa týka tejto témy podrobnejšie vysvetliť?

Urobte si poznámky a určite prídte na prednášku! My sa tešíme na stretnutie s Vami i s Doc. Ledeckým na jar 2003.

Adriana Friedrichová

Doc. Ledecký sa venuje diagnostike a prevencii výskytu dysplázie bedrového kĺbu u psov od roku 1977, zvlášť u plemena nemecký ovčiak. Je uznávanou kapacitou vo svojom obore. V roku 2002 obhájil habilitačnú prácu na

Predstavujeme Vám Doc. MVDr. Valenta Ledeckého, CSc -vedúceho Katedry chirurgie, ortopedie a röntgenológie Univerzity veterinárneho lekárstva v Košiciach – oficiálneho vyhodnocovateľa artg. DBK nášho klubu.

tému „Dysplázia bedrového a laktového kĺbu u niektorých plemien psov“. Výsledky habilitačnej práce získal dlhodobým štúdiom a klinickými skúsenosťami.

Od roku 1989 je hlavný vyhodnocovateľ röntgenogramov pre mnohé plemena združené v kluboch (NO, Bernský salašnícky pes, Slovenský čuvač, farbiare...). Z toho dôvodu

absolvoval množstvo seminárov, praktických cvičení i pobytov v zahraničí (Utrecht v Holandsku, Miláno, Lisabon a Via Real v Portugalsku, Ľublin, Budapešť, Leon, Madrid, Olstyn, Tel-Aviv, Davis-California..) Každoročne sa zúčastňuje svetových kongresov veterinárnych lekárov malých zvierat/ ako aj zasadnutí European College of Veterinary Surgeons. To všetko za účelom získania a čo najširších vedomostí a praktických skúseností v oblasti veterinárnej medicíny a diagnostiky, prevencie a terapie pri výskyte dysplázie bedrového a laktového kĺbu.

Doc. Ledecký je aktívnym členom IEWG celosvetovej komisie pre diagnostiku a terapiu laktového kĺbu u psov. Za minulé roky vyškolil mnoho veterinárov na Slovensku, prednášal študentom Vet. fakúlt v Brne, Olštyne a Lubline. Viedol praktické cvičenia pre študentov z Veterinárskej univerzity vo Viedni.

Je pre nás potešením, že Doc. Ledecký prijal pozvanie na náš májový klubový deň 10.5.2003 v Piatrovej. Bude prednášať na tému „Dysplázia bedrového a laktového kĺbu u psov - príčiny týchto ochorení a prevencia“. Veľmi rád z odpovie otázky, ktoré nás v chovateľstve trápia.

- M.T. -

CHOV RR NA SLOVENSKU – KAM SA UBERIEŠ?

Vážení chovatelia, majitelia a priatelia Rhodézskoho ridgebacka. Nedá mi nereagovať na rôzne informácie, z ktorých sa ku mne mnohé dostávajú síce len sprostredkované, ale predsa. Bez vanku sa vraj ani lístok nepohne.

Určitá skupina ľudí chce vraj vytvoriť nový klub chovateľov ridgebackov. Chovatelia XY chcú opäť otvoriť otázku potreby plnochruposti chovných jedincov. Chovateľka XYZ žiadala zmiernenie podmienok pre zaradenie do chovu, čo sa DBK týka.

Vážení priatelia. Som jednou z 7 zakladajúcich členov klubu. Klub bol založený v roku 1994 a začal pracovať vďaka nadšeniu hŕstky ľudí, ktorí boli ochotní venovať svoj čas a niektorí i určité finančné prostriedky tomuto začínajúcemu klubu. Členskú základňu tvorilo pár ľudí. Dnes po 8 rokoch činnosti evidujeme v klube takmer 250 členov. Utešeniý nárasť, že? Dnes už náš klub usporadúva akcie a vydáva informačné a propagačné materiály na takej úrovni, že nám to závidia aj kluby už s 30 ročnou tradíciou. To, že náš klub dnes pracuje ako pracuje, je zásluha opäť hŕstky ľudí, ktorí nezištne pre tento klub pracujú, ale v prvom rade je to obrovský entuziazmus manželov Tušanovcov, ktorým ja osobne touto cestou vyjadrujem vďaku. Náš klub už nadviazal aj spoluprácu s mnohými európskymi i svetovými klubmi a začína byť rešpektovaný ako klub s dobrými aktivitami i dobre postaveným chovateľským plánom.

Človek by si teda teraz položil otázku: „Čo sa vlastne našim členom nepáči?“ Ak chcú niečo zlepšiť či zmeniť, môžu sa predsa aktívne zapojiť do organizovania výstav, klubových dní, môžu prispievať do spravodaj a, resp. ho aj celý vydávať. Môžu prispievať k aktualizácii klubovej webstránky, ktorú mimochodom pani Tušanová urobila pre klub bezplatne. Do práce sa však nikto nehľadá, čiže problém treba hľadať inde.

V čom je problém? Problém je v silných emóciách, ješitosti a hlavne nevedomosti niektorých členov. Problém je tiež v tom, že

práve pesík niekoho z Vás alebo jeho potomok nemá z ub alebo má pozitívnu DBK a Vy namiesto toho, aby ste hľadali príčiny neúspechov vo vašom chove, chcete radšej zmeniť podmienky, všetko zjednodušiť, zničiť 8 ročnú prácu ľudí, ktorí svoj voľný čas venujú študovaniu literatúry, genetike, hľadajú a analyzujú príčiny niektorých neúspechov slovenského chovu, konzultujú problém s odborníkmi a sledujú smerovanie a chov zahraničných klubov. Nechceme zovšeobecňovať, ale najnespokojnejší sú obyčajne tí, čo tomu rozumujú najmenej.

Osobne som sa stretla s „chovateľom“, ktorý prišiel so svojou sučkou z krycím psom, a keď som sa ho ako náhodný aktér opýtala, aký pôvod má jeho sučka, lebo sa mi páči, nevedel mi povedať ani meno otca, nie to ešte nejakých predkov z ďalších generácií, či akékoľvek iné informácie.

Ďalší chovateľ sa stázoval, že šteniatka z jeho vrhu majú veľa zdravotných problémov (epilepsia) a noví majitelia sú nešťastní. To, že urobil veľmi úzku príbuzenskú plemenitbu sa dozvedel až vtedy, keď mu došli rodokmne šteniat.

Ďalší nemenovaný chovateľ nakryl svoju chovnú suku s množstvom fenotypových i genotypových nedostatkov už 4 krát! Dvakrát ju nakryl tým istým príbuzným krycím psom. V oboch týchto vrhoch sa vyskytla neplnochruposť, ako aj pomerne veľa čiernych pesíkov. A ja ešte predpokladám že aj zalomené chvosty – nezverejené.

(V rodokmeni šteniat sa v 3. generácii vyskytuje 2x Affirmed Ropotamo i Afra z Africké savany a Affirmedova matka Merigal's Elanda ešte raz v 5 generácii.) To, že táto príbuzenská plemenitba na menovaných spoločných predkoch nie je vhodná, potvrdilo aj ďalšie spojenie dcéry tejto suky (avšak od iného otca) s tým istým krycím psom. U šteniat sa tiež vyskytla neplnochruposť. **Ja by som očakávala, že chovateľ sa zamyslí,** a ak chce aj v budúcnosti chovať, tak si zaoberá suku úplne inej krvi a podľa možnosti nezaťaženú genotypovými i fenotypovými nedostatkami. **Čo však urobil chovateľ?** Nakryl suku aj štvrtýkrát tým istým psom za účelom zabezpečenia pokračovateľky svojho chovu.

Čo sa stalo z hľadiska genetiky?

Rozšíril sa počet nositeľov neplnochruposti z 2 na XY jedincov!
Tento rodičovský pár (suka i pes) sú obaja nositeľmi neplnochruposti. Neplnochruposť je recesívny znak voči plnochruposti. Ich spojením sa rozšíri v populácii počet heterozygotov (skrytých nositeľov), recesívnych homozygotov (neplnochrupých jedincov) a tiež aj dominantných homozygotov (jedincov, ktorí sú plnochrupí a tento nežiadúci znak nenesú). Avšak rozpoznanie dominantného homozygota od heterozygota je možné až v ďalšej plemenitbe. Dovtedy musíme všetkých súrodencov, čo len jedného postihnutého jedinca, považovať za možných heterozygotov (nositeľov), až kým sa nedokáže opak!

Čo teda robiť?

Serióznym chovateľom takto fenotypu a genotypu zafarbenej suky musí **hľadať partnera výborného vo fenotype a už overeného v genotype**. Jedinca, ktorý je veľmi dobrý v znaku, v ktorom je suka zlá, čiže je plnochrupý a nie je ani heterozygotom (teda utajeným nositeľom) čo nám potvrdia jeho potomkovia. Dominantný homozygot nemá v potomstve ani jedného neplnochrupého jedinca. **Nájsť takého však dá iste veľa práce**. Potrebujete obetovať hľadaniu mnoho času, trpezlivosti a aj peňazí, keďže internet nie je zadarmo a potom aj vycestovanie za takýmto jedincom je finančne náročnejšie, nakoľko ho nenájdete v najbližšom meste a možno ani štáte. **Ale o tom chovateľstvo je!!! To nie je nakrytie hocakej suky hocakým psom (najlepší je tým, ktorý býva najbližšie) a potom snaha o zmenu chovateľských podmienok podľa toho čo dané spojenie dá.**

Ja osobne chcem chovať RR na európskej úrovni. Ako občan chcem, aby sa Slovensko stalo členským štátom EÚ a ako chovateľ chcem, aby môj chov spĺňal podmienky stredoeurópskeho chovného systému, čo v praxi znamená chovať DBK negatívne, plnochrupé, fenotypu a genotypu vyrovnané zvieratá a hlavne vôbec ne zdravé. Všetci renomovaní európski i svetoví chovatelia také zvieratá chovajú.

Akú úroveň má Európsky chov?

Odpoveď na túto otázku nájdete v knihe chovateľa, človeka ktorého meno vyvoláva vo svete RR dodnes rešpekt a úctu aj keď on sám už nie je medzi nami: Stig Carlsson – Rodézsky ridgeback vo svete (1998).

„Rakúsky klub povoľuje chovalen zvierat, ktorých vyšetrenie na DBK ukáže negatívny výsledok. Avšak klub dokladuje len 40 prevedených RTG vyšetrení, čo môže vyvolávať otázky o štatisticky vypovedajúcej schopnosti týchto údajov. Okrem toho je zaujímavé, že okrem 4 zvierat, u ktorých bol výsledok hraničný, boli všetky röntgenované zvieratá negatívne.“

Všimnite si dnešných chovateľov v Rakúsku ako sú napr. Ulrike Lichtenauer (CHS Ka-UI-Li's Ridges) či Nina Maria Roth – Callies (CHS Chipangali's), ktoré u svojich chovných zvierat dokladujú plnochruposť a DBK 0/0 resp. A/A až do tretej generácie a predkov.

Fínsko: Opäť Carlson: „*Fínsky klub zaviedol opatrenia na potieranie dedičných chorôb, všetci chovní psi musia byť vyšetrení röntgenologicky na DBK. V minulosti, v rokoch 1988-97 bolo zröntgenovaných 37% populácie ridgebackov, pričom len 5% bolo DBK pozitívnych.*“

Holandsko: Carlson - „*Oficiálnou politikou holandského klubu vo vzťahu ku DBK je postoj, že do chovu môžu byť pripustené zvieratá s hodnotením A a B. Holandská štatistika udáva pomerne nízky stupeň dedičnosti dysplazie asi 25%. Na strane druhej ukazuje, že asi 20% RR, ktorí podstúpia toto röntgenologické vyšetrenie trpia ľahkou či strednou (2,3 resp. C,D) formou dysplazie. To znamená, že holandský klub by mal tejto chorobe venovať zvýšenú pozornosť.*“

Ako začínali chov v Čechách?

Moravský klub na začiatku len evadoval DBK a v chove sa snažil o spájanie DBK pozitívnych zvierat len s DBK negatívnymi. Po určitom čase stanovil hranicu DBK na max. 2 u suky a 1 u psa. Dnes je to už len 1, ale dnes majú už aj jedincov s DBK 4/4!

Ako je to v Nemecku?

Carlson: „Nemeckí ridgebaci sú na tom v medzinárodnom porovnaní dobre, čo sa týka kvality, ale napriek tomu nie je ani účasť na výstavách ani všeobecná kvalita na takej úrovni ako by sa dalo očakávať. Hlavným dôvodom tohto stavu je nešťastné rozštiepenie do 4 rôznych klubov, pričom klubové hranice neumožňujú vzájomné uznávanie chovov!“

Áno. Napr. RRCD zaraďuje do chovu jedinco s DBK A a B, pričom jedinci s DBK B musia byť v chove spojení len s negatívnym partnerom, a taktiež povoľujú chýbanie dvoch prvých premolárov alebo jedného i ného z ubu. Naopak DZRR vyžaduje s triktne plnochrupost.

Tým chcem povedať toľko, že aj kluby, ktoré mali doteraz liberálnejší prístup napr. k samotnej DBK, teraz sprísňujú chovateľské podmienky, a my, ktorí sme podmienky doteraz držali na svetovej úrovni či sme naopak povolili?

Komu budete o chvíľu predávať šteňatá ak nedodržíte kvalitu? Myslím, že Slovensko má už ten najväčší boom za sebou, že trh sa už pomaly nasýtil a okrem toho nekváľite robia veľmi silnú konkurenciu i množitelia bezpapierových RR! Ak chceme byť konkurencie schopní musíme dodržať kvalitu. Dokonca byť lepší ako chovatelia z bývalého západu.

Opýtajte sa napr. slovenských chovateľov nemeckých ovčiakov, ktorí sa doneďava na hrdili tým, že majú takú dobrú kvalitu chovu, že sami Nemci kupujú ich šteňatá. Dnes o chov slovenského nemeckého ovčáka nemá záujem nikto. Sú zat'ážení DBK 3 a 4.

Budúci rok je pre nás dôležitý. V jeseni nás čaká výročná členská schôdza. Opäť, tak ako aj pred minulou Výročkou, aj teraz dostane každý člen domov poštou návrh na úpravy a zmeny v stanovách a chovateľského poriadku. Už teraz môžete premýšľať o svojich návrhoch na rôzne zmeny, či už v stanovách klubu alebo chovateľskom poriadku. Naš klub preds a funguje na demokracických princípoch.

Rozhodnutie kam sa cho v RR uberie je

len a len na nás, na členoch. To, čo si odhlasujeme, to budeme mať. Ja Vám pri tomto rozhodovaní prajem, aby ste sa vedeli odosobniť, a aby zvíťazil z dravý úsudok nad ješitnosťou a emóciami.

Pri kúpe nášho prvého ridgebacka sme možno mnohí zaplatili daň z nevedomosti. Náš ridgeback je napriek tomu ten najúžasnejší pes na svete!

Skúsme sa však zamyslieť nad tým, že ak by sme si dnes opäť vyberali šteňa RR, z akého chovu by to malo byť a aké požiadavky by mal spĺňať?

Odpovedzme si na túto otázku a skúsme svojim hlasom ovplyvniť chovateľstvo na Slovensku tak, aby spĺňalo naše požiadavky.

Adriana Friedrichová, poradca chovu

BLAHOŽELÁME!!!

Blahoželáme psikovi Malozi Dabobo
a jeho majiteľke Monike Kramolišovej
k titulu

JUNIORŠAMPIÓN

a

VÍŤAZ SLOVENSKA 2002

BLAHOŽELÁME KLUBOVÝM ŠAMPIÓNOM SKCHR!!!

**Ch. MISS MAIRA Ropotamo (CZ)
KLUBOVÝ ŠAMPIÓN SKCHR**

**Ch. M'Khulu Baas Calibre (imp. JAR) CZ
KLUBOVÝ ŠAMPIÓN SKCHR**

Klubovým šampiónom SKCHR bude slávnostne odovzdané ocenenie na členskej schôdzi v Piatrovej, dňa 10. mája 2003.

BONITÁCIA zo dňa 14.9.2002

Bonitačná komisia v zložení:
poradca a chov: Adriana Friedrichová
rozhodca: Monika Tušanová
zapisovateľ: Janka Brezová
za SRK: JUDr. Vladimír Michalík
Bonitovaní boli 3 jedinci plemena Rhodesian Ridgeback (2 psy, 1 suka)
Do chovu boli zaradení 2 jedinci (1 pes, 1 suka)
Jeden pes pre nekorektný chvost (zálomok) nespĺnil podmienky pre zaradenie do chovu.

UCHOVNENÉ JEDINCE:

Psy:

BUKAVU DOMINIC (imp.H) č.z.
O: Ador Bukama, M: Fatima R hodana
Bon.k.: 215/AIPRVX/2, DBK 0/0, v 68,5 cm
Chov: Acsay L.(H), maj: Ján Čurný, Košice

Suky:

BONNIE Z ÚDOLÍ ROŽŇOVA (imp.CZ)
O: Adar z Lukovského dvora, M: Eliška Bohe-
mia Checko
Bon.k.: 202/ACOTVX/2, DBK 0/0, v 62 cm
Chov: B. Blinky, maj: Vojtěch Kout

Ukončenie bonitácie (z mája 2001) a zaradenie do chovu predložením rtg. DBK 0/0 splnila suka: **ITTACA NUMA II**
O: Couly ze Sulické Tvrze, M: Attica z Rhodézských hôr
Bon.k.: 0152/AOUX/2, DBK 0/0, v 61,5 cm
Chov: P. Kozma, maj: Viera Radváková

VI. ŠPECIÁLNA VÝSTAVA SKCHR 15. 9. 2002 v Piatrovej

74 ridgebackov, posudzoval: Ing. Jaroslav Matyáš

foto: Monika Tušanová

VI CAC, BOB - ADOLF MAGDAHOR (imp.CZ)

VI CAC, najkrajšia suka ŠV- MISS MAIRA ROPOTAMO (CZ)

PSY

trieda čestná (bez nároku na titul a poradie)

V – ADOR BUKAMA

O: Simba of Bo Kama M: Asanta Pacific

Ch: Majcingerová A. M: Tušan R+M

V – ALEUT BUKAMA

O: Simba of Bo Kama M: Asanta Pacific

Ch: Majcingerová A. M: Muller M+M

V – AMAL SILESIA HARTA

O: Gino z Af.sav any M: Amálka Březov. hájek

Ch: Vojtěch Cyril M: Foltán Drahomir

trieda víťazo v

V1 CAC – ARNOLD AFRICAN RED STONE

O: Ador Bukama M: AfricanFataMorgana Tara

Ch: Boti J. M: Dvor ecký Dušan

V2 res.CAC – CASPER BOHEMIA GOLD

O: Atte Rodyry M: Enji Ropotamo

Ch: Vaculová B. M: Foltán Drahomir

trieda baby (bez nároku na titul a poradie)

VN – ADAK Z TATIANOVHO DVORA

O: Ador Bukama M: C umtata Simanga

Ch: Szabo Štefan M: Lukačín Štefan

VN – AMANGO Z TATIANOVHO DVORA

O: Ador Bukama M: C umtata Simanga

Ch: Szabo S. M: Harmanová Monika

VN – BANTU WINSOME LOBKOVICE

O: Amal Silesian Harta M: Apricot od Křemence

Ch: Vál ová E. M: Konečná Ludmila

N – ANGUS Z TATIANOVHO DVORA

O: Ador Bukama M: C umtata Simanga

Ch: Szabo S. M: Franz Robo

trieda dorastu (bez nároku na titul)

VN1 – ARON RODEZIA

O: Aleut Bukama M: Al wa Stetson

Ch: Krupša J. M: Mazáč Martin

VN2 – ASANI RANUA

O: KadaniChipangali´s M: MissMairaRopotamo
Ch: Kramolišov´a M. M: Souhradovi R+I

N3 - BUKAVU´BAWU FANJARI

O: Ador Bukama M: Fatima Rhodana
Ch: Acsay L. M: Z´areck´a T´ařa

Trieda mladých**V1 CAJC – DAVID AQUILA BOJNICE**

O: Calibre M´Khulu Baas M: Elba ze Sul.tvrze
Ch: Ondrejmiřka M. M: Z´amečnik Miloř

V2 – ORIX RHODANA

O: Calibre M´Khulu Baas M: Angie z RancheB
Ch: Pol´akov´a M. M: Ťavodov´a+Krkořka

VD3 – ALDON OKMIS

O: Aleut Bukama M: Axa Guru
Ch: řimko j. M: Bart´ok Zolt´an

D4 – CAK AG´ATOVÝ KVET

O: Couly ze Sul.tvrze M: Bonnie Malř. rovina
Ch: Piřta V. M: Bireř Ivan

Trieda pro stredn´a**V1 CAC – CHARAZA MALOZI**

O: Okoa Shadyridge Ikimba M: Adimika Malozi
Ch: Tuija Miettinen M: B´oti Jozsef

V2 res.CAC – DABOBO MALOZI

O: Shavanos´s Boss Quentin M: Amiwa Malozi
Ch: Tuija Miettinen M: Kramolišov´a Monika

V3 – AFRICAN RED STONE CODY

O: Ador Bukama M: AfricanFata Morgan a Tar a
CH: Botti J. M: Kout Vojt´ech

V4 – AGBAR KAY-ROD

O: Aleut Bukama M: Ambra Ruřinov
Ch: Ruttkay M. M: Kuřn´ir Lubom´ir

Trieda otvoren´a**V1 CAC, BOB - ADOLF MAGDAHOR**

O: GiacomoBoh.Checko M: BelindaBohChecko
CH: Hork´a M. M: Patasyov´a Sylvia

V2 res.CAC – ANGELO MUNGO PARK

O: RydgewayAfrican Hunter M: Angara Inyanga
Ch: Schliřka K. M: Aldo Del Mastro

V3 – AMIROS MUNGO PARK

O: RydgewayAfrican Hunter M: Angara Inyanga
Ch: Schliřka K. M: Konop´asek J+E

V4 – CARLOS AQUILA BOJNICE

O: Couly ze Sulickl´e tvrze M: Beatis Katama
Ch: OndrejmiřkaM. M: Koll´ar Jaroslav

Trieda pracovn´a**V1 CAC – CALIBRE M´KHULU BAAS**

O: Lionhil Lesto M: NomvuyoJabuMiss ofCalibre
Ch: Stramrood M: Kohoutkovi M+A

SUKY

Trieda čestn´a (bez n´aroku na titul a poradie)

V – ADELAIDE WADARU

O: Assio Z´ahorank a M: Afandhali Simanga
Ch: Mr´azek A. M: Hladk´y Lubom´ir

Trieda v´it´azov**V1 CAC – BESSY SARANGA**

O: Antares M: Bendy z Vrboveck´eho ml´yna
Ch+M: N´abělkovi D+J

Trieda baby (bez n´aroku na titul a poradie)

VN – CIARA NAKAR ANGA

O: AfricanRedStoneArnold M: Ak ebaMořuKorto
Ch+M: Horv´athov´a rod.

VN – CSONKOV´ARI R´EGENS CARPATIA

O: Ador Bukama M: Doroty a ze Sulick´e tvrze
Ch: Kulcs´ar F. M: Buchner ř+H

VN – MACUMAZAHN TUSANI PEARL

O: Ozrhode Ari Mystic Fate M: Macumazah
n Pearl Jam
Ch: P. Edgar M: Tuřanov´a Monika

Trieda dorastu (bez n´aroku na titul)

VN1 – MACUMAZAHN MALAWI MAGIC

O: Caprivi Asgood As Itgets M: Macumazah
n Miss Shagwell
Ch: Edgar P. M: Friedrich L+A

VN2 – DENNY SARANGA

O: Lord David Ropotamo M: Bendy z Vrbove
ck´eho ml´yna
CH: N´abělek J. M: Ondrejko v´ičov´a Milada

VN3 – ALBA RODÉZIA

O: Aleut Bukama M: Al wa Stetson
Ch: Krupša J. M: Kadnárová Jana

N4 – ASIA RODÉZIA

O: Aleut Bukama M: Al wa Stetson
Ch: Krupša J. M: Husárik Peter

Trieda mladých**V1 CAJC – DONA AQUILA BOJNICE**

O: Calibre M'Khulu Baas M: Elba ze Sul. tvrže
Ch: Ondrejmiška M. M: Holan Dušan

V2 – ALLIS OD JEZERNÍCH MOKŘIN

O: Calibre M'Khulu Baas M: Atacama Salesius
Ch: Fajkusová J. M: Kolcunová Dana

V3 – CANNY SARANGA

O: Lord David Ropotamo M: Bendy z Vrboveckého mlýna
Ch: Nábělek J. M: Desátová Petra

V4 – AJRIN WADARU'S KID

O: Amal silesian Harta M: Adelai de Wadaru
Ch: Hladký L. M: Hačinský Miroslav

Trieda pro stredná**V1 CAC- AFRA LOUCKÝ SPLAV**

O: Calibre M'Khulu Baas M: Anabell Iesní Samota, Ch: Klimeš S. M: Čípová

Trieda otvorená**V1 CAC – CSONKOVÁRI RÉGENS BREISY**

O: African Fata Morgana Bukana M: Doroty ze Sulické tvrže
Ch: Kulcsár F. M: Zadňančin Ondřej

V2 res.CAC – BAJKA AGÁTOVÝ KVET

O: Coly ze Sulické tvrže M: Bonnie Malženická rovina
Ch: Pišta V. M: Kadnárová Jana

V3 – ABADIA MUNGO PARK

O: Rydgetway Afric Hunter M: Angar a Inyanga
Ch: Schliřka K. M: Konopásek J+E

V4 – BALDA TURKANA

O: Argo z Luk. dvora M: Aschka Schwansbach
Ch: Haršány P. M: Lakotová Livia

Trieda pracovná**V1 CAC, najkrajšia sučka výstavy
MISS MAIRA ROPOTAMO**

O: Farawel Ropotamo M: Hennessy Ropotamo
Ch: Viktorinová M. M: Kramolišová Monika

V2 res.CAC – TERROUGES THEMBI

O: Cartouche Baneka
M: Kleinbolayi M'khosigayi of Terrouges
Ch: Beyers Maureen M: Krejčová Petra

V3 - BENDY Z VRBOVECKÉHO MLÝNA

O: Simba of Bo Kama M: Bendis Katama
Ch: Nykodým J. M: Nábělek Jan

foto: Monika Tušanová

Kultúra vystavovania je v zahraničí samozrejmosťou. Je preto radosť vidieť aj v našich kruhoch pekne oblečených vystavovateľov. Žiaľ, ešte stále sú v menšine...

Bliži sa EURÓPSKA VÝSTAVA PSOV, ktorá sa bude konať 4. -6. októbra 2003 v Bratislave. Na tak prestížnych výstavách, akými sú Európske a Svetové výstavy, je absolútnou samozrejmosťou, že vystavovatelia sú vhodne oblečení. Nevhodné oblečenie sa chápe ako zneváženie plemena, úrovne výstavy, práce organizátora a v neposlednom rade aj samotného posudzovateľa.

SÚŤAŽE

Najkrajší pár:

Ich. ADOR Bukama + "PERLA" -Macumazahň
TUSANI PEARL, maj: Monika Tušanová

Chovateľská skupina:

Chov.stanica SARANGA (CZ)
(Ch.BESSY, CANNY, DENNY)
chov. Ján Nábělek (CZ)

Najlepší plemenník:

Ch. M'Khulu Baas Calibre (CZ)
maj: Kohoutkovi (CZ)

JUNIOR HANDLING

*Najkrajší pár VI. Špeciálnej výstavy SKCHR
Ich. ADOR Bukama +PERLA (Macumazahň
Tusani Pearl), maj: Monika Tušanová*

“Deň Bosových detí“

... aj takto by sa dala nazvať Špeciálna klubová výstava SKCHR, konaná dňa 15. septembra 2002 v Martine – Piatrovci.

Aj keď nám počasie a zranenie nášho Lapaja Orixu nedávalo veľkú nádej na úspech a nadšenie z výstavy, predsa len sa na nás usmialo „slnko“. Oproti májovej klubovke sme mali len trojčlennú „konkurenciu“. Odkrývali sme si 2. miesto, hneď za májovým víťazom triedy mladých **Davidom Aquila Bojnice (m: Elba z Sulického tvrca-CZ)**, ktorý si víťazstvo zopakoval aj tentokrát. David patrí k našim nedeľným kamarátom, s ktorými i sa stretávame na Petržalskej hrádzi a okrem toho je vlastne Lapajovým nevlastným bratom – majú spoločného otca - **Ch. Calibre M'khulu Baas (imp. JAR)** - pána a pani Kohoutkových z Brna.

Keďže sa s Kohoutkovými poznáme hlavne vďaka nášmu psovi **Orixo vi Rhodana (imp. CZ) (m: Angie z Ranche B-CZ)**, ktorého otec

je tiež Bosánek, obrátili sa na nás s prosbou, či sa nezúčastníme súťaže o Najlepší jeho plemenníka – čiže Ch. Calibre M'khulu Baas + 5 jeho potomkov. Ako bolo písané vo výstavnom katalógu, mali byť na výstave presne piati potomkovi: 2 psy a 3 fenky.

Za úporného obíehania majiteľov sa predsa len podarilo všetkým nájsť a povedať im o prihlásení do súťaže.

Výstava sa vyvíjala po našej triede zatiaľ veľmi úspešne, veď prví dvaja synovia získali V1 CAJC a V2.

Čas čakania na populdňajšie súťaže sme si teda krátili prizieraním sa na ďalšie kategórie... a prichádzali ďalšie úspechy - tentoraz Bosových dcér:

feny trieda mladých **V1 CAJC Dona Aquila Bojnice (m: Elba ze Sulické tvrže-CZ),**

V2 Allis od Jezerních Mokřin (imp.CZ) (m: Atacama Saleisius-CZ)

a feny trieda prostredná **V1 CAC Afra Loucky Splav (m: Anabell Lesní Samota-CZ).**

Celkový súčet úspechu: 3 x 1. miesto a 2 x 2. miesto, ale samozrejme to v súťaži o Najlepší jeho plemenníka v obec nezaváži, nakoľko táto súťaž má iné kritériá.

Bolo zaujímavé a príjemné vidieť Bosove deti v jednom výstavnom kruhu. Na ich začiatku stál Ch. Calibre M'khulu Baas a za ním tí, ktorí nám prinášajú každodennú radosť z života – Bosove deti, ktoré svojho otca, matky a chovateľov veľmi úspešne reprezentovali na Špeciálnej klubovej výstave SKCHR.

Prvý dojem, ktorý nás sprevádzal cestou domov bol ten, že tento deň sa pre nás stal „**Dňom Bosových detí**“.

Katarína, Thomas & Lapaj Orix Rhodana.

Z VÝSTAVNÝCH KATALÓGOV**NVP Prešov, 6. októbra 2002**

Prihlásených 27 ridgebackov
Rozhodca: Monika Tušanová (SK)

PSY**Trieda dorastu**

VN – ADAK Z TATIANOVHO DVORA
O: Ador Bukama, M: Cumtata Simanga
Ch: Szabo Štefan, M: Lukáčin Š., MVDr.

VN – ANDY Z TIKOVICKÉHO VRŠKU
O: Amal Silesian Harta, M: Amazonka Viva Christo
Ch: Humlíčková Eva, M: Palšová Adriana

Trieda pro středná**V1 CAC, Vítěz Slo ven ska****DABOBO MALOZI**

O: Shavano's Boss Quentin, M: Amiwa Malozi
Ch: T. Miettinen (FIN), M: M. Kramolišová (CZ)

V2, res CAC – AGBAR BUKAMA

O: Aleut Bukama, M: Ambr a Ružinov
Ch: Rutkay Michal, M: Kuš nir Ľubomír

V3 – DUSTIN BUKAVU

O: Ador Bukama, M: Fatima R hodana
Ch: Acsay Lajos, M: Sabol Miroslav

V4 – FABIAN Z LUKOVSKÉHO DVORA

O: Adam z Bl edého údolí, M: Airin Turanka
Ch: Kotěra Petr, M: Sehnal Josef (CZ)

V – MALOZI CHARAZA

O: Ikimba Shadyridge Okoa, M: Malozi Adimika
Ch: Tuija Miettinen (FIN), M: Boti Jozef (HU)

VD – AFRICAN RED STONE CODY

O: Ador Bukama, M: African Fata Morgana Tara
Ch: Boti Jozef (HU), M: Kout Vojtech

Trieda otvorená

V1 bez titulu – AMIROS MUNGO PARK
O: Rydgeway Afican Hunter, M: Angara Inyanga
Ch: Schliřka Karol, M: Konopásek Jaroslav

V2 – ALDO MUNGO PARK

O: Rydgeway Afican Hunter, M: Angara Inyanga
Ch: Schliřka Karol, M: Hal ahyja Vladimír

SUKY**Trieda dorastu**

VN – ALBA RODÉZIA
O: Aleut Bukama, M: Al wa Stetson
Ch: Krupša Ján, M: Kadnářová Jana

Trieda mladých**V1 CAJC, Vítěz Slovenska Mladých
MACUMAZAHN MALAWI MAGIC**

O: Caprivi As good As It gets, M: Macumazahn Miss Shagwell
Ch: P. Edgar (AUT), M: Friedrich L+A

V2 – ANGELA KIRINYANGA

O: Simba of Bo Kama, M: Beguen Frasco
Ch: Šum a Milan, M: Sehnal Josef (CZ)

V3 – CANNY SARANGA

O: Lord David Ropotamo, M: Bendy z Vrboveck. mlýna
Ch: Nábělek Jan, M: Desatová Petra

V4 – AFRICAN RED STONE CASSY

O: Ador Bukama, M: African Fata Morgana Tara
Ch: Boti Jozef (HU), M: Konopásek Jaroslav

V – AMBRA OKMIS

O: Aleut Bukama, M: Ax a Guru
Ch: Šimko J., M: Semančíková Ingrid

Trieda pro středná**V1 CAC – ALLIS OD JEZERNÍCH MOKŘIN**

O: Calibre M'khulu Baas, M: Atacama Salesius
Ch: Fajkusová Jana, M: Kolcunová Dana

VD – CAXA GURU PRIMA

O: Aleut Bukama, M: Abuna z Rhodézs. hór
Ch: Štefanko Jaroslav, M: Vasilčinová B.

Trieda otvorená**V1, CAC – FLEUR SIMANGA**

O: Asmejo z Zámeck. paku, M: Alhamisi Simanga
Ch: Jánošová Jana, M: Štefún Juraj

V2, res CAC – BAJKA AGÁTOVÝ KVET

O: Couly ze Sulické Tvrze, M: Bonnie Malženic. rovina
Ch: Pišta Vlastimil, M: Kadnářová Jana

V3 – ABADIA MUNGO PARK

O: Rydgeway African Hunter, M: Angara Inyanga
Ch: Schliřka Karol, M: Konopásek Jaroslav

Trieda pracovná**V1, CAC, Vítěz Slo ven ska, BOB, BIG
TERROUGES THEMBI**

O: Cartouche Baneka, M: Kleinbolayi
M'khsigazi of Terrouges
Ch: M. Beyers (JAR), M: P. Krejčová (CZ)

Trieda šampiónov**V1, CAC – JOLA BOHEMIA CHECKO**

O: Adar z Luk. dvora, M: Coorli Bohemia Checko
Ch: Městková Iv eta, M: Váľková Petra (CZ)

TERROUGES THEMBI - VÍŤAZ SLOVENSKA 2002

MACUMAZ AHN MAL AWI MAGIC - VÍŤAZ SLOVENSKA MLADÝCH 2002

foto: Monika Tušanová

Genotypové vyjadrenie farby rodézskeho ridgebacka a niektoré kuriózne prípady

foto: zdroj <http://ridgeback.by.ru/my.shtml>

Vážení priatelia. Videli ste už ridgebacka, ktorý má s farbením ako doberman? Nie? Tak si zájďte na <http://ridgeback.by.ru/my.shtml>

Čo si o tom myslíte?

Iste si v äčšina z Vás myslí, že nepozorný majiteľ neustrážil suku v dobe hárania a tá bol a okrem ridgebacka nakrytá aj napr. práve dobermanom. V každom prípade je treba pri výskyte neočakávaného zafarbenia jedincov vo vrhu a obzvlášť, ak sme sami na pochybách previesť overenie pôvodu šteniat, a až potom robiť objektívne závery. Len tak sa môžeme vyhnúť nechutným diskúziám a sklamaniam. Výsvetlenie je mnohokrát oveľa jednoduchšie ako by sa na prvý pohľad zdalo.

Šteniatka, ktoré vidíte na obrázkoch webových stránok, sú zo spojenia ruských ridgebackov Šampióna viacerých krajín Ezopa a suky Xolli. Ezop = (O: Ch Sabu Alexander of Shangara (JAR) x M: Ekzotik Lend I den) Xolli = (O: Ch Sabu Alexander of Shangara x M: Eva)

Ezop aj Xolli sú potomkovia Sabu Alexandra of Shangara, úspešného ruského plemníka dovezeného z Afriky. Majiteľka Xolli p. Vasilčíková Elena sa rozhodla pre **spojenie 2 polosúrodencov, teda pre úzku príbuzenskú plemenitbu (imbriding 1,1) na Sabu Alexandra of Shangara**, aby zabezpečila zachovanie a upevnenie jeho výnimočných exteriérových vlastností.

Z tohto spojenia sa narodilo 12 zdravých šteniat (8 psov, 4 suky) s korektnými ridge avšak 4 z nich mali čiernu farbu s pálením. Chovateľka žila v nádeji, že sa šteniatka po výmene šteňacej srsti prefarbia. Bohužiaľ, nestalo sa tak. Našťastie všetky šteniatka, aj tie korektné, ale aj tie nekorektné sfarbené, sa dostali ku milujúcim majiteľom a aj keď ich nevidíme na výstavách, sú aspoň kurióznymi.

Ak sa teda zamyslíme nad tým, že chovateľka robí premyslenú príbuzenskú plemenitbu, tak sa jej asi nestalo, že s suku neplánovane nakryl aj iný pes.

Takže ako to vlastne je?

Už v roku 1941 bol podrobne popísaný pokus skríženia vlka s čiernym nemeckým ovčikom. Z tohto spojenia sa narodilo 13 šteniat, z toho bolo 7 vlkošedých a 6 čiernych. Pri nasledujúcom párení týchto vlkošedých šteniat medzi sebou bolo v ďalšej generácii pozorovaných 17 šteniat vlkošedých a 3 šteniatka čierne s pálením. Z párenia 4 čiernych šteniat medzi sebou bolo 12 šteniat čiernych a 3 šteňatá čierne s pálením.

Z uvedeného výsledku je zrejme, že vlk bol genotypu Aa' a čierna suka bol a genotypu A^oa' (vysvetlím ďalej). Vo vrhu prvej generácie sa neobjavilo žiadne šteňa s pálením. Aj to je v prírode možné. Recesívna alela zostala v tejto generácii tzv. utajená. Pozorované štiepne pomery sa obyčajne približujú očakávaným štiepnym pomerom až pri hodnotení veľkého počtu jedincov, z niekoľkých vrhov.

Z praxe vieme, že recesívna vlastnosť môže zostať utajená aj niekoľko generácií. S každou ďalšou generáciou sa len znižuje pravdepodobnosť, že ju rodičovský pár mal. Ak ju má jedinec z rodičov, odhalenie nositeľa recesívnej alely môže trvať veľmi dlho. Len príbuzenská plemenitba dáva pre výskyt recesívnych alel tým väčšiu šancu výskytu, čím užšiu príbuzenskú plemenitbu prevádzame.

Teraz však konkrétny prípad zjednodušené: Ezop a Xolli sú heterozygoti A^va' – žltí jedinci, ktorí však nesú na jednej z alel aj sfarbenie pálené. Čo vznikne ich spojením?

	AvA'	
	AvAv	AvA'
	Žltý	Žltý
AvAv	AvAv	A'A'
	Žltý	pálený v štiepnom pomere 1:2:1

Všeobecne sa uvádza, že sfarbenie psov kontroluje celkom 10 génov z celkom 10 lokov (miest na chromozóme, kde sa gén nachádza) a tie sú označované písmenami: A, B, C, D, E, G, M, P, S a T.

Niektoré z týchto génov majú len dve kvalitívne odlišné formy – alely, ktoré sú voči sebe dominantné a recesívne. Iné gény sú viac alelové a tie potom tvoria celé alelické série so vzájomnou dominanciou a recesivitou medzi sebou navzájom. Vzájomné interakcie medzi týmito génmi dávajú výsledné sfarbenie psa.

Gén A – jeden z najkomplexnejších génov, ktorý má popisovaných 5 alel.

Za pálené sfarbenie je zodpovedná alela *a'*, ktorá je recesívna voči všetkým o statným génu A, to je A^s - čiernemu sfarbeniu, A^y - žltému, A - vikošedému, a^{sa} - sedlovému. Teda všetky ostatné sú voči nej dominantné. Čiže alela *a'* sa môže presadiť iba vtedy, ak aj na druhom párovom chromozóme je tá istá alela, čiže jedinec je homozygot $a'a'$.

Gén E – alely tohto génu kontrolujú zasa distribúciu čierneho alebo hnedého pigmentu v srsti. Alely génu A sa môžu prejavovať len vtedy, ak je jedinec typu E (pomlčka znamená, že na druhom párovom chromozóme je rovnaká alebo akákoľvek recesívna alela, to teda znamená, že momentálne je jedinec EE alebo Ee – pomlčka má rovnaký význam u všetkých génov)

Alela E dovoľuje normálnu distribúciu pigmentu v srsti podľa toho, akého je jedinec genotypu v géne. Ak je však jedinec genotypu ee, bude geneticky žltý. Pretože alela je nadradená k u všetkým alelám typu A. Čiže žltí jedinci budú aj všetci nasledovní: A^s-ee , A^y-ee , $a^{sa}-ee$, $a'a'ee$. Pre úplnosť tohto pojednávania je treba uviesť, že sa predpokladá, že genotypu ee sú žltí jedinci týchto plemien: bígel, dalmatín, anglický seter, zlatý retríver, írsky seter, labradorský retríver, pointer, pudel, čau-čau, kokršpaniel, flied španiel a ako sa zdá môže to byť aj ridgeback.

V Čechách sa na výstave objavil kuriózný ridgeback a to čierny jedinec psík Argentinus Camisha Pragensis. Ak by DNA test potvrdil, že psík je potomkom Adara z Lukovského dvora a Camilli Bohemia Checko, tak by to bolo jednoznačným potvrdením, že aj RR môže byť napr. ako genotypu A^yA^yE- , tak aj A^sA^yee , či A^yA^yE-

Odkiaľ Rhodézsky ridgeback nesie alelu pre pálenie či pre čiernu farbu?

Všetci vieme ako vznikol RR, ...“európsky chovateľia sa začali venovať aj exteriérovej stránke a pôvodného psa domorodcov krížili s mnohými európskymi plemenami...erdelteriér, bloodhaund...”

Bloodhaund je povádzka genotypu $a^{sa}a'Ee$. Pôvodný africký pes zas a genotypu A^sA^yee . Ich spojením vznikne:

		$a^{sa}a'Ee$			
		$a^{sa}E$	$a^{sa}e$	$a'E$	$a'ee$
A^sE	A^yA^yEe	A^yA^sEe	A^yA^sEe	A^yA^sEe	A^yA^sEe
	Čierny	žltý	žltý	čierny	žltý
A^yA^yee	A^yA^yEe	A^yA^yEe	A^yA^yEe	A^yA^yEe	A^yA^yEe
	Žltý	žltý	žltý	žltý	žltý

Ako vidíme žltí jedinci z tohto prikríženia bloodhaunda sú však jedinci rôzneho genotypu, ktorých však môžeme použiť v ďalšej plemenitbe, ak splňajú aj exteriérové požiadavky šľachtiteľov ridgebacka. A tí potom svojmu potomstvu ďalej odovzdávajú alely génu A ako pre žlté sfarbenie tak aj pre sedlové a aj pre čierne s pálením či aj pre čierne. Takže je pravdepodobné, že ridgeback môže niesť dodnes na alelách génu A aj tieto farby.

Ak si z tohto spojenia zvolíme pre ďalšiu plemenitbu dvoch rovnakých heterozygotov, napr. A^yA^yEe , vzniknú nám nasledovní možní jedinci:

		A^yA^yEe	A^yA^yEe	$a'E$	$a'ee$
A^yE	A^yA^yEe	A^yA^yEe	A^yA^yEe	A^yA^yEe	A^yA^yEe
	Žltý	žltý	žltý	žltý	žltý
A^yA^yEe	A^yA^yEe	A^yA^yEe	A^yA^yEe	A^yA^yEe	A^yA^yEe
	Žltý	žltý	žltý	žltý	žltý
	$a'E$	A^yA^yEe	A^yA^yEe	$a'A^yEe$	$a'A^yEe$
		žltý	žltý	pálený	pálený
	$a'ee$	A^yA^yEe	A^yA^yEe	$a'A^yEe$	$a'A^yEe$
		žltý	žltý	pálený	pálený

Ak si vyberieme pre spojenie dvoch jedincov žltých jedincov genotypu A^yA^yEe a A^yA^yEe , z spojenia nám vzniknú nasledovní možní jedinci

		A^yA^yEe	
		A^yA^yEe	$a'ee$
A^yE	A^yA^yEe	A^yA^yEe	A^yA^yEe
	Čierny	žltý	žltý
A^yA^yEe	A^yA^yEe	A^yA^yEe	A^yA^yEe
	Žltý	žltý	žltý
	$a'E$	A^yA^yEe	$a'A^yEe$
		čierny	pálený
	$a'ee$	A^yA^yEe	$a'A^yEe$
		žltý	žltý

Toto je teda jedno z vysvetlení možných záhad kuriózných ridgebackov.

Ďalšie gény, ktoré majú vplyv na sfarbenie ridgebacka.

Ďalšie gény, ktoré majú vplyv na sfarbenie ridgebacka sú polygény umbrous. Výsledkom ich pôsobenia môže byť napríklad zmena A^y žltých jedincov do **sfarbenia sobolieho**.

U týchto jedincov sú niektoré žlté chlpy zakončené čiernymi končekmi. Bežne to pozorujeme na hlave, hrudi, chrbte a chvoste. Ak je týchto chlpov viac, hovoríme o sfarbení sobolím. Je treba si zapamätať, že sa vyskytuje u jedincov A^y, nikdy nie u jedincov ee. U niektorých plemien môže byť toto zafarbenie žiadúce, u ridgebacka však nie je a preto je len a len na chovateľoch, aby cieľenou selekciou toto sfarbenie z chovu odstránili.

Za strakatosť sfarbenia je zodpovedný gén S a jeho alely. S – kontroluje jednotné sfarbenie po celom tele a ps a bez strakatosti. Sⁱ – kontroluje prejav tzv. Írskej strakatosti s výskytom bielej, na ploche menšej ako 20% tela. U niektorých plemien s jednotným zafarbením tela sa vyskytujú malé biele škvrny na rôznych miestach. **Genetická kontrola bielych škvŕn je zložitá**, pretože do nej zasahuje množstvo rôznych polygénov, a preto je variabilita strakatosti veľká. Ak sú však biele škvrny u daného plemena nežiadúce, je treba týchto jedincov vyraďovať z chovu príslušnou selekciou. Vždy však musíme mať na zreteli veľkosť populácie a množstvo jedincov, ktorých by bolo možné (únosné) z chovu vyraďiť, a ktorých je nevyhnutné z chovu vyraďiť. Toto musíme zvažovať pri každej selekcii akéhokoľvek z naku.

Gén B a sfarbenie nosa – na rozdiel od sfarbenia oka je sfarbenie nosa úplne kontrolované génmi, ktoré rozhodujú o sfarbení osrstenia. Jedinci genotypu B- majú nos tmavý, čierny a jedinci bb nos hnedý.

A aby to bol o ešte trochu komplikovanejšie, zosvetlením čiernej pigmentácie prôdukovanej alelou A^s dostávame čokoládové sfarbenie a jedinec takejto farby je genotypu A^s-bb. Alela b, ako to teda vieme, kontroluje prejav hnedého pigmentu a je recesívna voči alele B. Môže sa prejavíť len u homozygotov bb. Takýto jedinci sú potom hnedí, červení alebo žltí podľa vzájomného pôsobenia ďalších

génov. Jedným z nich je napríklad **gén D**. Alela d znižuje intenzitu pigmentácie až do sfarbenia krémového s ovplyvnením aj sfarbenia kože a dúhovky oka. Na intenzitu pigmentácie môžu mať vplyv ešte aj alela c^{ch} **a gény, ktoré nazývame rufus**. Ti tieto polygény ovplyvňujú expresiu alel A^y aj e. Intenzita pigmentácie potom veľmi kolíše, napr. ak porovnáваме jednotlivé línie či plemená medzi sebou. Je zaujímavé, že svetlejšiu pigmentáciu je jednoduchošie dosiahnuť s selekciou ako intenzívnejšiu pigmentáciu. Z toho usudzujeme, že rufus polygény pre svetlejšiu pigmentáciu sú dominantné nad rufus polygénmi pre tmavšiu pigmentáciu.

Alely b a d taktiež kontrolujú sfarbenie oka. Jedinci bb majú oko obvykle svetlešie ako jedinci B-. a tak isto jedinci dd majú oko svetlešie ako D-. Väčšina autorov uvádza, že tmavé sfarbenie oka je dominantné nad sfarbením svetleším.

Gén – M a – kontrolujúci tvorbu masky
Maska je kontrolovaná jedným génom veľkého účinku, ktorý je dominantný nad sfarbením bez masky.

Termín maska sa používa pre vyjadrenie pigmentácie hlavy. Táto pigmentácia však musí zasiahnuť celú prednú časť hlavy a uší. Maska sa prejavuje u jedincov A^y, a^{sa}, a^s. Nemôže sa prejavíť u jedincov A^s ani ee. Jedinci ee totiž nemôžu mať tmavý pigment nikde na tele.

Spracovala Adriana Friedrichová, poradkyňa chovu SKCHR

Dr. Zoldág László - Genetika chovu psov a dedičné choroby.

Preklad: Adriana Friedrichová

CIELE A METÓDY CHOVATEĽSTVA

Každý chovateľ musí začať svoj chovateľský program vytýčením si primeraných a reálnych chovateľských cieľov. Mnohí budúci chovatelia a teda majitelia chovného jedinca sa však uspokojia s tým, že ich psík sa pekne vyvíja a je domácim miláčikom.

Skutočný chovateľ však musí brať do úvahy viac aspektov. Musí dokonale poznať žiaduce charakteristické znaky plemena ako aj menej výrazné, na prvý pohľad nenápadné zvláštnosti. Musí vedieť, ktoré existujúce vlastnosti jedinca chce vo svojom chove posilniť, resp. chýbajúce do svojho chovu vnieсти. Na dosiahnutie týchto cieľov potrebuje chovateľ v prvom rade dobre spoznať plemeno a musí získať aj určité praktické skúsenosti. Spoznanie toho ako by mal vyzeráť ideálny jedinec daného plemena je teda nevyhnutné.

Ideálny jedinec odzrkadľuje v prvom rade silu, zdravie a eleganciu a ako celok vytvára nanejavš harmonický dojem. Chovateľ musí dokonale ovládať štandard, i každú jeho detailnú časť a rozličné znaky a vlastnosti musí vedieť zoradiť podľa dôležitosti na prvoradé a druhoradé. Odporúča sa pri tom orientovať sa aj na historické danosti plemena (odkiaľ pochádza, načo bolo využívané), ktoré vlastne objasňujú, prečo dané plemeno vyzerá práve tak ako vyzerá. Nezškodí spoznať aj príbuzné plemená, lebo aj tie iste určitou mierou prispeli k vytvoreniu daného plemena a môžu pomôcť pri pochopení jeho charakteristických vlastností.

Správny chovateľ sa preto zúčastňuje mnohých výstav ako aj súťaží chovateľských skupín, lebo na týchto akciách môže získať veľmi cenné informácie a môže s ostatnými chovateľmi rozdiskutovať vlastné poznatky a skúsenosti.

Nemenej dôležité je aj to, aby chovateľ vedel objektívne posúdiť svoje chovné jedince. Musí spoznať ich individuálne nedostatky ale aj prednosti, musí spoznať tie dobré ale aj zlé

vlastnosti, ktoré pre vyjasnenie chovateľského cieľa musí vziať do úvahy. Iste nájde vlastnosti, ktoré bude chcieť zo svojho chovu vylúčiť a iste nájde aj vlastnosti, ktoré naopak bude chcieť do svojho chovu dostať. Len dobre premyslená chovateľská predstava a súhrn poznatkov nám ukážu kroky, ktoré je treba urobiť za účelom napredovania.

Niektorí chovatelia sa viac sústredia na osrstenie, iní na stavbu tela, či formu hlavy, alebo uhlenie končatín, teda na znak či vlastnosť, ktorá obyčajne v ich chove potrebuje nápravu alebo úplne absentuje.

Konečnú predstavu treba časovo rozdeliť na čiastkové úlohy. Je jasné, že behom 1 či 2 generácií sa nedá všetko docieľiť. Niektoré vlastnosti sa výrazne zlepšujú každým spojením 2 vhodných jedincov, iné sa do chovu dostávajú postupne krok po kroku.

Obzvlášť veľkú pozornosť musíme venovať zdraviu plemena. Ani ten najkrajší chovný jedinec nemôže splňať kritériá chovnosti, ak má napr. pozitívnu DBK. Štandardu (ideálnemu obrazu plemena) však vo všetkých čiastkových bodoch nezodpovedá ani jeden jedinec a preto určité malo odchýlky od štandardu musíme tolerovať.

Chovateľstvo začína spravidla kúpu suky. **Už pri prvom krytí si teda treba dôkladne premyslieť čo chceme u potomstva docieľiť (osrstenie, postavenie očí atď).** **Na príliš veľh vlastnosti sa nemôžeme naraz sústrediť, lebo taký cieľ je nedosiahnuteľný.** Je treba si premyslieť jednotlivé kroky a ciele ako blízkej, tak vzdialenejšej budúcnosti. V žiadnom prípade netreba mať príliš veľké oči a treba sa vzdať myšlienky, že práve z nášho chovu budú vychádzať iba ideálni jedinci. Chovateľ verí v šťastie a snívajú o ideálnych jedincoch. Napriek tomu však väčšinou produkujú len priemerných.

Pomerne často sa robí spojenie, kde suka iba veľmi priemerných kvalít je krytá nádherným (na výstavách veľmi úspešným) psom. Spontánny výber dvoch jedincov však väčšinou nedonesie očakávaný výsledok. Často sa stáva, že potomkovia sú nižšej kvality ako samotní rodičia.

Len splnenie jednotlivých čiastkových cieľov a orientovanie sa na ciele vzdialenejšie, teda a postupné dosahovanie výsledkov a a postupné napredovanie, prináša v konečnom dôsledku úspech. Avšak aj v dlhoročnej a úspešnej chovateľskej práci môže dôjsť ku stagnácii, či dokonca ku krákom späť. To ale nemôže byť dôvodom na to, aby sme s chovateľstvom prestali. **Dôvody neúspechu treba rozanalyzovať a v ďalšej práci sa im vyvarovať.** Vzhľadom na to, že rôzni chovatelia vo svojej chovateľskej práci kladú dôraz na rôzne vlastnosti, plemeno ako celok si zachováva potrebnú rôznorodosť a genetickú variabilitu. Vlastnosti dôležité z hľadiska daného plemena je teda možné hocikeď z niektorej chovateľskej stanice oživiť.

Aby bolo chovateľstvo úspešné, mu síme vychádzať z nasledujúcich krokov:

- správne posúdenie a ohodnotenie individuálnych chovateľských hodnôt jedincov
- vhodná selekcia
- výber vhodného rodičovského páru.

V chovateľstve je veľmi dôležitá schopnosť chovateľa vytvoriť si objektívny posudok o chovných jedincoch, čo je vlastne podkladom pre nasledovné selektovanie. Len vyhovujúci jedinci môžu zostať ďalej v chove. Toto je veľmi ťažký krok, nakoľko musíme zabudnúť na emócie. Len nekompromisná selekcia je základom dobrého chovateľského programu. Je však možné, že časom sa naša chovateľská predstava trochu pozmení a v neskorších krokoch môžu byť prípadne aj niektorí vyselektovaní jedinci do programu zahrnutí. Ale príliš veľké zmeny v koncepcii chovu môžu spôsobiť vážne komplikácie, hlavne v tých chovateľských staniaciach (CHS), v ktorých boli stanovené dlhodobé chovateľské ciele.

Väčšina CHS je založená na malom počte chovných jedincov, často je to len jedna suka s pár vrhmi za život. V takýchto prípadoch nie sú teda ideálne podmienky pre genetické napredovanie či líniou plemenitbu. Napriek tomu, ak je výber partnerov dobre premyslený a chovateľ má trochu šťastia, môžu byť výsledky veľmi dobré. Nejednen vyvíjajúci jedinec, hodnotný aj pre ďalší chov,

pochádza a práve z takejto malej CHS.

Kto však chce docieľiť viac a chce sa aktívne podieľať na smerovaní vývoja plemena, mu sí počet chovných jedincov v svojej CHS zvýšiť. Minimum sú 2-3 suky. Tento počet už dáva možnosti porovnávania potomstva, výmeny súk alebo úplné vylúčenie niektorých súk z chovu.

V chove psov sa niekedy stretávame aj s CHS s veľkým počtom chovných jedincov. Niektoré plemená napr. NO, beagle, BO sú vo veľkých CHS chované na špeciálne účely. Takýto **veľkochov však prináša mnoho záporov** (napr. rozšírenie infekčných v ťrusových chorôb) a len veľmi málo plemien je schopných sa z dravo vyvíjať v takýchto veľkochoch. Väčši na plemien je psychicky veľmi naviakaná na človeka a preto v takýchto veľkochoch sa a často s stretávame s psychicky narušenými jedincami. Neexistuje presné pravidlo o chovateľstve, ale ukazuje sa, že 8-12 chovných súk (z toho 5-6 aktívnych, 2 staršie a 2-3 dorastajúce) je maximum. To je hranica pri ktorej ešte chovateľ môže hovoriť o svojom čistom chovateľskom svedomí.

Popri sukách nie je v CHS nevyhnutné mať aj chovného psa. Vyvíjajúci chovný pes aj tak v väčšinou nie je ten, ktorého sí chovateľ vybral už ako šteňa a dúfa, že z neho vyrastie nádejný plemenník. Popri tom ani to nie je isté, že náš vlastný chovný pes je ten najvhodnejší partner práve pre vlastné suky. Väčšinou je to tak, že geneticky najvhodnejší jedinec je práve ten ktorý býva najďalej. Dobrý chovný pes, to je dar a mnohí boli len náhodne objavení. Ich majitelia ani nepredpokladali, že sa z nich stanú výborní plemenníci s hodnotnými vlastnosťami, ktoré budú predovšetkým dobre predávať svojim potomkom. Naopak, u mnohých na chov vybraných psov sa často zistia rôzne chyby, pre ktoré daný jedinec prestane spĺňať podmienky požadované u geneticky hodnotného jedinca. Ak máme chovného psa v CHS, môžu sa a nám objaviť aj problémy v chovaní psa. V čase hárania súk musíme totiž chovného psa odviešť, čo nie každý chovný pes dobre znáša. Niektorý sa a môže psychicky úplne zlomiť, iný sa naopak stane zlým ovládateľným, resp. neovládateľným. Ak ho preložíme do inej CHS, medzi cudzi e suky, situáciu to väč-

šinou ešte zhorší. Vlastný chovný pes je aj tak v mnohých prípadoch nie tým najideálnejším partnerom vlastným sukám, čo sa pri troche šťastia ukáže už po prvých vrhoch.

MOŽNOSTI SELEKCIE V CHOVE PSOV

Posúdenie chovateľskej upotrebitelnosti a teda aj výber je rozhodujúcim bodom pre ďalší chov. **Zásadným a najdôležitejším hľadiskom každého chovateľa sú jeho vedomosti.** Selekcia sa napriek tomu robí výhradne na základe týchto vedomostí. Chov psov sa od chovu iných hospodárskych zvierat líši hlavne tým, že pes má okrem chovnej hodnoty aj hodnotu priateľa a práve preto je selekcia veľmi náročná. Jednou z najdôležitejších otázok je, aká má byť intenzita selekcie. Zjednodušená odpoveď znie: **Čím menší počet potomkov pre ďalší chov vyberieme, tým väčší vplyv pre chov selekcija má.**

Napr.: 1 suka má v 2 vrhoch $9+11=20$ potomkov. Z tohto počtu vyberieme pre ďalší chov len 2 jedincov, teda 10% - selekcija má takto zodpovedajúcu hodnotu.

Je jednoznačné, že pri danom počte potomkov, čím menší počet jedincov vyberieme, tým je ich kvalita väčšia, a takisto je jednoznačné, že z čím väčšieho počtu vyberáme, tým je pravdepodobnejšie, že do ďalšieho chovu sa skutočne dostanú tí najlepší jedinci.

Selekcija sa v najjednoduchšom prípade zakladá na individuálnom hodnotení. Výber sa uskutočňuje na základe fenotového vyjadrenia jedincov. Oporným bodom je tu vlastne štandard plemena. V tomto prípade môžeme vynechať jednotlivé genetické súvislosti (danosti súrodencov, rodičov, príbuzných). Veľmi dôležitý je štandardu z odpovedajúci výzor, dobré zdravie a dobrá rozumnosť ovacia schopnosť. Chovateľ musí mať vytýčenú predstavu a cieľ a podľa možnosti musí mať aj plán ako tento cieľ dosiahne. Selekciju teda musí prispôbiť potrebám pre dosiahnutie vytýčeného cieľa. Pri selekcii je veľmi ťažké správne rozhodnúť, ktorým vlastnostiam dať akú dôležitosť. Tu môžu pomôcť rôzne spôsoby selekcie.

V chove pso v prichádza do úvahy selekcija na základe jednej sledovanej vlastnosti (tzv. tandemová) alebo na základe viace-

rých sledovaných vlastností (simultánna). Tandemová selekcija – chovateľ sa zameria na jednu vlastnosť (znak) a vo vývoji tejto vlastnosti bude napredovať.

Selekcija bude teda z odpovedať tejto vlastnosti a až keď už výskyt tejto vlastnosti bude stabilný, za nový chovateľský cieľ si stanoví novú vlastnosť, atď. Týmto spôsobom robená selekcija je však v praxi veľmi zriedkavá, používa sa viac menej vo zvláštnych prípadoch. Je totiž nesmierné ťažké sledovať len jednu vlastnosť tak, aby tie ostatné ostali konštantné, resp. aspoň aby nevykazovali značné odchýlky od štandardu. Dedičnosť a výskyt jednotlivých vlastností totiž navzájom úzko súvisí. Vlastnosti sú vo vzájomnej pozitívnej alebo negatívnej súvislosti (korelácii). A ak teda nevenujeme dostatočne veľkú pozornosť v chove práve týmto koreláciami jednotlivých vlastností, väčšinou potom selekcijou na základe jednej vlastnosti, chov ovplyvníme skôr negatívne ako pozitívne.

Simultánna selekcija – selekcija na základe nezávislých selekčných úrovní. V tomto prípade si edujeme naraz viacero vlastností. V chove ostanú len tí jedinci, ktorí v týchto sledovaných vlastnostiach splňajú podmienky štandardu a zapadajú do stanovených selekčných limitov. Ako prvé musíme teda stanoviť diskvalifikačné hranice jednotlivých vlastností (hornú i dolnú). Pre objektívnu merateľnosť jednotlivých vlastností je preto dobré navrhnúť jednoduchú tabuľku s bodovým hodnotením jednotlivých vlastností ako aj dôležitosť jednotlivých vlastností. Vyradovacia hranica každej jednej vlastnosti môže byť samozrejme odlišná. Ak je stanovená príliš vysoko, tak kritérium chovnosti splní len veľmi málo jedincov, Naopak, ak je stanovená príliš nízko, tak sa nám do chovu dostávajú aj nevyhovujúci jedinci. Veľký vplyv na počet vyhovujúcich jedincov má aj celkový počet vlastností, ktoré sledujeme.

Nájsť optimálne riešenie je možné na základe nasledovných metód:

1. koncentrujeme sa len na najdôležitejšie vlastnosti ale podmienime to tým, aby aj menej dôležité znaky (ale ešte predsa dôležito sa javiac) sami nasledovali ostatné.
2. sledujeme veľký počet vlastností, ale u mnohých stanovíme nízku hranicu selekcie.

3. sledujeme veľký počet vlastností, ale na základe ich dôležitosti stanovíme nízku, strednú a vysokú hranicu selekcie. Táto tretia metóda zabezpečuje z ároveň aj pomerne dobrú pružnosť.

Selekcia na základe nezávislých selekčných metód je napriek tomu viac nepružný ako pružný systém. Jej vážnym nedostatkom je, že často z chovu vylúčime aj takých jedincov, ktorí dosahujú v mnohých vlastnostiach výborné výsledky, ale v jednej vlastnosti nedosiahli žiadajú úroveň a výnimky nie sú veľmi žiadúce, nakoľko sa tak metóda stane nedôslednou a nesledovateľnou. Korekcia možných chýb preto spočíva v dôslednosti robenia kompromisov. Ak teda urobíme výnimku, musíme ju hneď zabudovať aj do chovateľského programu.

Najväčšou prednosťou tejto metódy je to, že chovateľ a núti, aby si svoj chovateľský program dobre premyslel. Lepším zhodnotením jednotlivých vlastností sa totiž vytvorená predstava o plemene môže upraviť, a to správnym smerom.

Index selekcie – selekcia vedená pôsobením selekčného indexu.

Tento systém je o niečo komplikovanejší ako predchádzajúci a preto môže byť použitý len v CHS s prehľadnými a hodnovernými údajmi na **individuálne zhodnotenie jednotlivca**.

Pre výpočet indexu selekcie pre rovnakú vlastnosť použijeme vždy rovnaké hodnotenie.

Vyhodnotenie dvoch najdôležitejších momentov:

1. jednotlivé vlastnosti bodov o ohodnotíme v danej numerickej stupnici napr. od 1 do 5, alebo od 1 do 10.
2. na zvýraznenie dôležitosti jednotlivých vlastností vytvoríme stupnicu dôležitosti, napr. tiež od 1 do 10.

Takto vytvorený skutočný súčet bodov v pomere s maximálnym možným súčtom bodov v percentuálnom vyjadrení nám dáva index selekcie.

Takto vypočítaný index selekcie sa zdá byť pomerne zložitý, ale je to jednoducho spoľahlivejší spôsob ako selekcia na základe nezávislých selekčných metód.

Kroky sú nasledovné :

- stanovenie a spravenie počtu sledovaných vlastností

- stanovenie bodovej stupnice a obodovanie jednotlivých vlastností
- stanovenie poradia dôležitosti jednotlivých vlastností a ich konkrétne obodovanie
- výpočet súčtu a indexu selekcie.

Je potrebné viedieť, že aspoň na začiatku je vhodné zahrnúť do tabuľky pomerne veľa hodnotených vlastností. V budúcnosti je možné už niektoré vlastnosti vypustiť, lebo zistíme, že sú menej významné alebo ich iná vlastnosť automaticky nesie so sebou (je medzi nimi úzka korelácia). Mnohokrát sa oplatí sledovať vývoj tej, ktorej dôležitejšiu vlastnosť spätne niekoľko generácií. Tak je potom možné predvídať jej ďalší vývoj, napr. z nehodnocovania vlastnosti. V tom prípade môžeme prednosťne venovať zvýšenú pozornosť udržaniu tejto vlastnosti ešte pred jej úplným znehodnotením.

Stanovenie číselnej stupnice – čím jednoduchší bodovací systém. Neodporúčame používať stupnicu nižšiu ako 1-5 a vyššiu ako 1-10.

Každá jedna hodnotená vlastnosť sa dá dobre vyjadriť už stupnicou 1-5.

- 1= veľmi slabý
- 2= slabý
- 3= stredný
- 4= dobrý
- 5= vynikajúci

V stupnici 1-10 môže byť vyjadrenie ešte presnejšie, jemnejšie a lepšie diferencované.

Každú jednu vlastnosť bodujeme individuálne a vynásobením s bodmi dôležitosti jednotlivých vlastností dostáme dieľčí súčin – konečné bodové ohodnotenie danej vlastnosti.

Stupnicu dôležitosti jednotlivých vlastností môžeme zvoliť napr.: 1-10.

Je jednoducho, že niektoré vlastnosti sú pre to, ktoré plemeno dôležitejšie a pre iné menej.

Ak použijeme stupnicu 1-10, najdôležitejšiu vlastnosť ohodnotíme 10 a najmenej dôležitú 1.

Ostatné vlastnosti zaradíme v stupnici kdesi medzi 1 a 10. Dôležitosť jednotlivých vlastností ako aj stupnicu bodov môžeme z času na čas aj zmeniť, avšak primerane ku chovateľ-

SPRAVODAJ SKCHR

skej koncepcii a genetickému napredovaniu. Ak napríklad nedosahujeme zlepšenie v kohútikovej výške, dôležitosť vlastnosti v primerane zvýšime. Pri zatriedení znakov podľa dôležitosti, teda pri stanovení koeficientu dôležitosti musíme brať do úvahy aj genetické znalosti ako napr. dedičnosť jednotlivých vlastností alebo ich vzájomné korelácie (pozitívne, negatívne). Základom dobrého selekčného indexu sú aj takéto jemnosti.

Teraz si uvedieme konkrétny príklad:

Zoberieme si 5 vlastností, ktoré budeme hodnotiť a stupnicu 1-5, A stupnicu dôležitosti týchto vlastností 1-10.

Vlastnosť/ znak	Bodové hodnot.	Dôležitosť 1-10	Spolu za znak
zdravie	5	9	45
farba	4	3	12
stavba tela	2	8	16
kvalita srsti	3	7	21
forma hlavy	1	5	5
Celkom			99

Maximálny dosiahnuteľný počet bodov je 250, daný jedin ec do siahol 99.

**Selekčný index je teda nasledovný :
99 : 250 = 0,39 = 39% čo je veľmi málo.**

Hodnota selekčného indexu vynikajúceho chovného jedinca sa pohybuje v rozmedzí 70-90 %.

100%-ný selekčný index nie je možné pri dôslednom hodnotení docieľiť.

Takto stanovíme chovnú hodnotu každého jedného jedinca. Ak takto vyhodnotíme celý vrh, môžeme stanoviť aj poradie a to od najkvalitnejšieho chovného jedinca až po najmenej kvalitného, resp., zaradiť ich do nasledovných tried:

- na chov v hodný jedinec
- jedinec ešte sa hodiaci na chov
- jedinec nevhodný na chov

Hodnotenie jedinca súčtom bodov môže byť dobrým pros triedkom pre chovateľa, jeho použiti e však môže ovplyvniť niekoľko faktorov:

- schopnosť chovateľa vybrať v hodné vlastností na hodnotenie v závislosti na

to-ktoré plemeno,

- cit pre vhodné zoraďenie jednotlivých vlastností podľa dôležitosti, schopnosť objektívneho zhodnotenia jednotlivých aj časovo nemenných vlastností

Ako pomôcku môžeme použiť aj nasledujúcu tabuľku, ktorá je z roku 1925. Bola súčasťou pôvodného štandardu RR. Obsahuje stupnicu hodnotenia RR, ktorú má USA v pl emenom štandarde dodnes.

Celkový vzhľad, veľkosť, proporčnosť a vyváženosť	20
Ridge	20
Hlava (a oči)	15
Nohy a labky	15
Krk a lopatky	10
Trup, chrbát, hrudník a bedrá	10
Osrstie a sfarbenie	5
Chvost	5
Celkom	100

Najdôležitejším meradlom je objektivita.

Ak je posudzovateľ, čiže chovateľ, z hocakých dôvodov (sentimentalita, sympatia) neobjektívny, je ohrozený celý chovateľský program. Získané skúsenosti sa zúročia a, avšak nesmie chýbať láska ku plemenu, cit a hlavne nezaujatosť. Schopnosť rýchleho a presného objektívneho ohodnotenia (obodovania) prináša so sebou prax.

Selekčný index nie je totožný so štandardom plemena alebo aspoň nie bezpodmienečne presne odzrkadľuje to, na akom o daný znak z odpovedá požiadavke stanovenej štandardom, resp. na akom sa približuje k ideálu obrazu. Štandard môže slúžiť ako dobré vodítko pre bodovanie, ale tým sú aj spoločné črty vyčerpané. Selekčný index (SI) môže na rozdiel od štandardu sledovať aj viacero iných vlastností. SI slúži chovateľskej koncepcii, ktorá sa vďaka nemu môže veľmi pružne meniť resp. formovať. Chovateľský zámer v ňom skrytý však môže splynúť v jedno so žiadaným ideálom podľa štandardu.

SI nie je žiaduce príliš často meniť, lebo potom sa zmárí možnosť porovnania či vyhodnotenia jeho účinnosti či vhodnosti použitia. Zmena po výmene 3 až 5 generácií je už možná. Na strane druhej, SI nie je tabu,

a zmena len v jeho dielčích častiach (teda akési poopravenie) je možné stále. Podstatné je, aby zostal hlavný chovateľský cieľ zachovaný.

O niektorých vlastnostiach totiž môžeme časom zistiť, že ich dedičnosť je omnoho zložitejšia a je odvoditeľná od viacerých vzájomne nezávisle dedených vlastností. Tieto vlastnosti môžeme potom neskôr sledovať samostatne. Takéto zmeny nám SI rozširujú ale zároveň aj zjemňujú. Je dosť možné, že sa týmto už starý a nový bodovací systém navzájom rozídu, ale index zostane napriek tomu porovnateľný, ak absolútne hodnotu súčtu ostane nemenná.

NAJČASTEJŠIE OTÁZKY okolo chovu ridgebackov

Spracovala Monika Tušanová

Prečo sa rodia ridgebaci aj bez ridge?

Ridge -dedičstvo po psoch Hotentotov- sa udržal po mnoho a mnoho generácií kríženia psov rôznych rás. Ale tak isto sa v chove ridgebackov zachovali aj vlastnosti absencie ridge po psoch, ktoré boli krížené s týmito psami. Z toho vyplýva, že ridgeback (pre gén ridge), môže byť :

dedične čistý –homozygot = RR,
alebo miešaný -heterozygot = Rr.
Ak ridge chýba,
je pes recesívny homozygot = rr.

		
RR pes s ridge nosiť rídzovosti dedične čistý homozygot	Rr pes s ridge ale nositeľ bez- rídzovosti, mieš- aný heterozygot	rr pes bez ridge recesívny homozygot

Je nutné si však uvedomiť, že naopak, nie každý pes s ridge na chrbte musí byť zákonnite ridgeback! Môže ísť o miešanca s inou rasou. (*viď posledné dve tabuľky - možnosti kríženia*).

Výskyt bezridgových vrhov nie je nič neobvyklé, no prináša čoraz častejšie chovateľom nemalé starosti. Väčšinou sú tieto šteňatá utrácané ihneď po narodení. Chovatelia tento fakt mnohokrát nezverejnia a ani poradca chovu nemá o tom informácie. Je to na škodu veci, lebo v konečnom dôsledku tým utrpí chov plemena i samotní chovatelia.

Zoberme si príklad, keď sa narodí 10-12 šteňat. Počas alebo po pôrode uhyne jedno - dve šteňatá (smolou je, že tie najkrajšie). Z toho ak sú 3-4 bezridgové, ostane nám 5-6 zdravých šteňat. Ak odrátame bežné odchýlky v utváraní ridge, množstve bielych znakov, zálopkov na chvoste, a podobne, môžeme byť spokojní ak nám ostanú 3-4 štandardné šteňatka. Z toho si vyberie majiteľ krycieho psa jedno a nám ostanú 2-3 štandardné šteňatka. Ak však nemusíme šteňatá utrácať kvôli absencii ridge, počet štandardných jedincov vo vrhu sa ihneď zdvojnásobí. Samozrejme, je to čisto teoretický príklad, ale opiera sa o fakty a poznatky mnohých chovateľov. Skúsení chovatelia na celom svete si najprv otestujú svojho psa (suku) a potom sa opierajú o genetické poznatky a skúsenosti iných chovateľov. Je preto dôležité fakty o absencii ridge nezakryvať ale konzultovať minimálne s poradcom chovu, prípadne inými chovateľmi.

Ako si otestovať svoju suku a čo z toho vyplynie pre chovateľa?

1. Ak je suka krytá psom, ktorý už mal potomka bez ridge a narodí sa všetky šteňatá s ridge (za predpokladu, že nejde o málopočetný vrh), je predpoklad, že táto suka je RR -vzácnny nositeľ rídzovosti. Takáto suka bude mať vždy potomstvo s ridge. Chovateľ s takou sukou je vo výhode, lebo si môže určiť cieľ a smerovanie svojho chovu, môže si smelo vyberať partnera pre svo-

ju suku s ohľadom na iné prednosti. Ale ak sa tento chovateľ rozhodne pre cieľenú plemenitbu s ohľadom na ridge, urobí obrovský neoceneniteľný krok dopredu pre chov plemena. On sám a všetky šteňatá z jeho chovu budú veľmi vzácnymi vylepšovateľmi chovu s ohľadom na ridge.

2. Ak suka vrhla minimálne 1 šteňa bez ridge, je absolútne isté, že je nositeľkou Rr -bezridžovosti. Je nerozumné takúto suku kryť psom, ktorý už tiež mal potomstvo bez ridge, lebo z takéhoto spojenia sa budú rodiť vždy šteňatá aj bez ridge. Je treba hľadať buď psa o ktorom je známe, že je RR -nositeľ ridžovosti, alebo stojí za úvahu otestovať mladého psa, ktorý nepochádza z vrhu, kde sa narodili šteňatá bez ridge. Pri troche štastia, môžete v ňom objaviť vzácného nositeľa RR. V tomto prípade odporúčam problém konzultovať s chovateľmi a ľuďmi, ktorí majú o chove RR prehľad.

Ako si otestovať krycieho psa?

1. Ak kryje pes suku, ktorá už mala potomka bez ridge a narodila sa všetky šteňatá s ridge (za predpokladu, že nejde o málopočetný vrh), je predpoklad, že tento pes je RR -vzácnym nositeľom ridžovosti. Ak tento pes kryje viac súk, ktoré už mali potomka bez ridge a vždy sa narodila všetky šteňatá s ridge, je takmer isté, že naozaj ide o vylepšovateľa chovu s ohľadom na ridge. (Takýto pes nebude mať nikdy potomstvo bez ridge)

2. Ak mal pes najmenej jedného potomka bez ridge, je absolútne isté, že je nositeľom Rr -bezridžovosti. Je z hľadiska genetiky nerozumné s takým psom kryť suku, ktorá má ten istý problém. Ak však pes vyniká inými prednosťami, ktoré nie je možné u iných krycích psov dosiahnuť, stojí za úvahu tento problém prehládnuť. Musíme sa však pripraviť na fakt, že časť vrhu bude bez ridge.

Nasledujúce tabuľky sú čisto štatistické. Je preto nutné si pri vyhodnocovaní vrhov uvedomiť, že pokiaľ ide o málopočetný vrh, niektoré šteňatka z tejto štatistickej pravdepodobnosti sa jednoducho vôbec nemuseli

narodiť, zanikli a vstrebali sa počas embryonálneho vývoja, čo spôsobuje poznanie o krok späť. Až po vyhodnotení viacerých vrhov môžeme predpokladať, že sme objavili vo svojom psovi (suke) RR -vzácného nositeľa ridžovosti.

Tieto tabuľky poukazujú na genetiku o absencii ridge, nepojednávajú o utváraní a pravidelnosti ridge. To znamená, že hoci sa šteňatá narodila s ridge, nemusia byť tieto ridge štandardné. Genetika umiestnenia a tvaru boxu (dvoch koruniiek), utvárania a symetrie ridge je omnoho zložitejšia a menej výsledovateľná. Komplexný genetický vzorec nie je ešte stále známy. Len dlhodobou prísno u selekciou absolútne symetrických a pravidelne utváraných ridge sa môžu dostať chovateľské výsledky.

Je nanajvýš pravdepodobné, že pôvodný ridge ani neobsahoval žiaden box, ani kourunky. Dnešný ridge, ako ho požaduje štandard, je výsledkom systematického chovu, čiže zrejme novo získaným z nakom rodézskeho ridgebacka.

- M.T. -

		Ideálna kombinácia je keď obaja rodičia sú RR - nositeľmi rídzovosti. Potomstvo z takéhoto spojenia bude naďalej dávať iba rídgové šteňatá. Jediní s RR sú prínosom do chovu ohľadom na ridge.							
									
RR	RR	RR	RR	RR	RR	RR	RR	RR	RR

		Jeden z rodičov je nositeľom Rr (bezrídzovosti), je však prekrytý psom RR. Z takéhoto spojenia sa rodia šteňatá vždy s ridge, ale 50% takéhoto potomstva bude nositeľom génu Rr-bezrídzovosti.							
									
RR	Rr	RR	RR	RR	RR	Rr	Rr	Rr	Rr

		Obaja rodičia síce majú ridge, sú však nositeľmi Rr (bezrídzovosti). Tu sa časť vrhu (25%) rodi bez ridge a 50% šteňat je nositeľom bezrídzovosti. Iba 25% šteňat bude nositeľom rídzovosti.							
									
Rr	Rr	RR	RR	Rr	Rr	Rr	Rr	rr	rr

		K tejto kombinácii dochádzalo v Afrike, keď boli pôvodné damorodé psy s ridge nositelia RR, krížené s európskymi poľovnými psami. Všetky šteňatá majú ridge, sú však nositeľmi bezrídzovosti.							
									
RR	rr	Rr	Rr	Rr	Rr	Rr	Rr	Rr	Rr

		Predošlá táto kombinácia je stav, ku ktorému žiaľ môže dôjsť i dnes krížením ridgebacka s inou rasou. Ridge je síce plemenným znakom, ale nie každý pes s ridge na chrbte musí byť zákonite ridgeback!							
									
Rr	rr	Rr	Rr	Rr	Rr	rr	rr	rr	rr

Ďakujeme všetkým, ktorí

1 % svojich daní

*prispeli k tomu, že tento spravodaj aspoň z časti
môže náš klub vydávať plnofarebne!*

*Veríme že spoločnými silami sa nám podarí raz vydávať
pravidelne plnofarebný spravodaj.*

SRK

POISTENIE PSOV

SPZ a SKJ má s R+V poisťovňou, a.s uzavretú poisťnú zmluvu na poistenie poľovných i nepoľovných psov v majetku svojich členov.

Poistenie psov sa vzťahuje na

úhyn, utratenie psa z dôvodu choroby, úrazu alebo straty psa pri skúškach, výstavách výcviku, úhyn, utratenie pri chovateľskom využití psa, úhyn, utratenie, strata, odcudzenie pri živelných udalostiach, pri preprave v súvislosti s účasťou na výstavách, skúškach, výcviku, pri chovateľskom využití, veterinárnom ošetrovaní...

Presne znenie poisťných udalostí, prihlášky na poistenie psa i ďalšie informácie na

tel. číslach: 02/ 502 56 612 02/ 502 56 613

Fax: 02/ 502 56 611

<http://www.ruv.sk>, alebo E-mail: ruv@ruv.sk

•
Pre-Press a tlač:

Vydavateľstvo a reklamná činnosť

•
NEPREDAJNÉ, LEN PRE POTREBY ČLENOV KLUBU !